

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Skulder eller bärkraft.

Av Elisabeth Tamm.

Konjunkturbestämmd politik

Hagar Olsson:

**Drottning Christina
och äktenskapet.**

Klara Johanson:

**Riddarna kring långa
bordet.****Kan man begära respekt
för en papperslag?**Uttalanden i abortfrågan av
advokaterna Ruth Stjernstedt
och Margareta Sandberg.**Fantasten, svindlaren och
pedagogen.**

Av Elsa Björkman-Goldschmidt.

Bokkrönika.

Av Johan Falck.

Vad har hänt?

LANTDAGSVALET I PREUSSEN, med spänning emotsett och förberett med den mest våldsamma valagitation, har medfört en stark maktökning för Hitler och nationalsocialisterna. Från en halv miljon röster 1928 till över åtta miljoner, från 9 mandat i lantdagen till 169! De förutvarande regeringspartierna, socialdemokrater, center och statsparti ha förlorat sin majoritet, de borgerliga småpartierna äro i stort sett söndermulade och eftersom högerpartierna, nationalsocialister och tysknationella trots allt inte kunnat tillskansa sig absolut majoritet — mycket tack vare de senares tillbakagång — inträffar det intressanta, att kommunisterna få sig tilldelad rollen som vågmästare.

Regeringen Braun, om vilken högerradikalerna så illvilligt spådde att den skulle utnyttja sin rätt att sitta tills lantdagen sammanträdde i juni, har ärligt tagit konsekvenserna av valutgången, inkallat lantdagen till 24 maj och inlämnat sin avskedsansökan. Brüningpartiet centern och Nationalsocialisterna, som helt nyss så häftigt bekämpade varandra vid rikspresidentvalet, ha båda förklarat sig villiga att upptaga förhandlingar med varandra om koalition!

ENGLANDS FINANSMINISTER NEVILLE CHAMBERLAIN har framlagt en budget, som tydligt och klart markerar Englands övergång till den fullständiga protektionismen. På ett par månader, alltsedan beslutet om tilläggstullarna i februari, har alltså den frihandels tradition förintats, som England följt under åttio år. Finansministern har föreslagit att fylla en brist i budgeten på 1.7 miljoner pund med inkomster från nya importtullar och en tullförordning har också blivit framlagd, som kommit hären att resa sig på deras huvuden, vilka ännu ha något intresse av att utrikeshandeln mellan England och den övriga världen får fortsätta. De nya tullsatserna skola efterträda den tillfälliga femtioprocentiga tull på vissa varor, som varit avsedd att motverka s. k. onormal

Skulder eller bärkraft**Vad föreslår jordbruksutredningen?**

Nya lån

Kontantunderstöd

åt konkursmässiga jordbrukare.

Vad är samhällets plikt?

Att övertaga jord, i första hand den som säljes på exekutiv auktion, till samma pris som högsta vid auktionen avgivna anbud.

Att upplåta densamma — med förhandsrätt, beroende på personlig duglighet, för förutvarande innehavare — enligt ny äganderättslag med ärftlig och ytterlig besittningsrätt på obegränsad tid mot årlig avgäld, på grundval av tomt-rättens och åborättens principer.

Att sålunda hindra framtida spekulation i stigande jordvärde, genom vilken jordägarna i goda tider förbereda ett nytt nödläge för jordbruket.

import. De gå i vissa fall upp ända till 33 procent. Den som tilläventyrs hoppats på en mera tillfällig karaktär hos dessa tullar, finner inte mycket stöd för sin förhoppning i förordningens formulering. Oron är också stor för följderna av åtgärden, som kommer att drabba Englands hela ekonomiska liv.

— Här är nu resultatet av de uppoffringar, som våra frihandelsvänliga ministrar gjorde, när de för »enighetens» och fosterlandets sak stannade kvar i en regering av protektionister, skriver den frihandelsvänliga *Land and Liberty*. Teorien om frihandels välsignelse är lika oantastlig som någonsin, säga de, men just nu är inte rätta tiden att offra precis hur mycket som helst för den! Eller också beklagar man sig över att hela valet var en jättebluff och att engelska folket lurades in på den protektionistiska vägen.

För Sveriges vidkommande är det särskilt pappers- och stålindustrierna samt vissa grenar av verkstadsindustrien som bli lidande på den nya tullförordningen, alltså några av våra viktigaste industrier.

VÅR EGEN FINANSMINISTER har fått till stånd en ny besparingskommission bestående av hrr Nothin, Stridsberg och Bergendal, som fått i uppdrag att undersöka och föreslå besparingsmöjligheterna för nästa års budget. Förlusterna genom Kreugerkraschen och de ökade summor som säkerligen bli nödvändiga till arbetslösa och nödlidandes

hjälp under nästa år har gjort det ofrånkomligt att med ytterligare effektiva besparingar möta den alljämt rådande krisen, säger hr Hamrin.

EN LJUSPUNKT I DE DYSTRA TIDERNÄ är den resning i målet, som äntligen ställts i utsikt för fanjunkare Mannby, på sin tid dömd för förräderi i samband med yppande av några tivelaktiga militärhemligheter på Bremön. Landsfogden i Västernorrlands län har förklarat, att han inte vill motsätta sig att Mannbys resningsansökan blir bifallen. Detta torde kunna tydas så att hans sak verkligen kommit i ett nytt och bättre läge. — Om kungl. maj:t beviljar resning, kan det heller inte minska respekten för den svenska rättsskipningen, säger Mannbys advokat, Hugo Lindberg, snarare tvärtom.

FÖRSTE STADSLÄKAREN I STOCKHOLM har anmält den beryktade fru Beda Wallin för otilllåtet kvacksalveri, d. v. s. i detta fall utövande av hypnotisk behandling. Frånsett frågan om undret i läkekosten, får väl pressen ta på sig en del av ansvaret för reklamen kring hennes helbrägdagörelse. Det var väl i alla fall tur för den »av läkare från början felbehandlade» lilla Sigfrid att professor Ingvar sätter igång med en insamling för hans riktiga behandling. Tänk om han till slut ändå får plocka majblommor!

Veckovakten

Helt om, marsch!

av ELIN WÄGNER.

När Hitler den 24 april vann sin seger vid de preussiska lantdagsvalet hade andra akten på avrustningskonferensen i Genève just avslutats med en rad viktiga och enhälliga beslut. Tysklands moderat och lojala intresse hade varit en viktig faktor som möjliggjort de framsteg som gjorts. Att den nya situationen kommer att i allra högsta grad påverka stämningen och besluten vid avrustningskonferensen är självklart. Vilka representanter Tyskland än får där nere komma de säkert att tala för avskaffande av de offensiva vapnen, vilka Tyskland inte äger. Men motståndet från den franska sidan kommer att ökas och få nya starka argument.

Även om framtiden för avrustningskonferensen är oviss, äga de sista veckornas händelser i Genève stort intresse och betydelse. Ja, kanske äro dessa symtom på mänsklighetens kamp för att tvinga sig själv att avstå från alltför farliga vapen, innerst till slut mera avgörande för vår framtidslinje än desperations- och hungervalet i Preussen.

Stimson och Mac Donald uppträda på valplatsen.

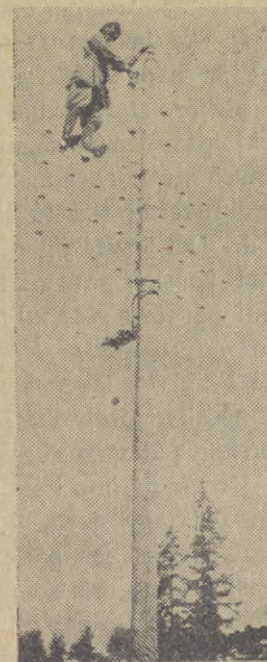
Tidevarvet har följt avrustningskonferensen så långt som tills den tog påsklov.

Sedan den åter sammanträdde den 11 april har dess huvudutskott varit valplatsten, där stora fäktingar skett och beslut ha fattats. De av världspolitikens ledande män som förut inte visat sig, nämligen Förenta staternas utrikesminister, Stimson, och Englands premiärminister, Mac Donald, anlände och sammanträdde där nere med Brüning och Tardieu.

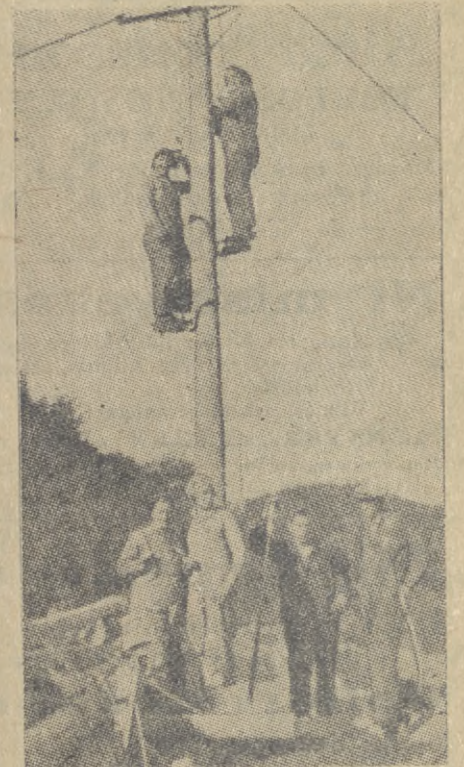
När konferensen åter öppnades, sammanfattade Henderson resultaten av det tidigare arbetet. Vi känna dem redan och skola endast dröja ett ögonblick vid ett av de framsteg han talade om, nämligen den växande stämningen för förbud mot förberedelse till gaskrig.

Viktiga framsteg.

Konventionsförslaget liksom den statliga moralen har hittills inte hunnit längre än till att förklara, att förbindelsen att avstå från gasvapnet endast gäller för en stat så länge som andra stater håller den. Sedan någon brutit överenskommenheten ha alla fria händer. Därmed voro förberedelserna till giftkrig berättigade: uppfinningar, samlande av material och övningsar. Men nu komma förslagen på förbud mot förberedelser slag i slag det ena efter det andra, och Danmark söker samla så (Forts. å sid. 6.)

Kvinnan i telegrafstolpen.

I fjol sommar voro fyra flickor ute i sådan tjänst, för några år tillbaka var det tolv, och av meddelandena i den norska Telegraf-Tidende att döma, ha de klarat uppgiften med glans. I arbetet förekom hålgrävning för stolpar, kabelläggning, montering av isolatorer i stolparna m. m. och de unga linjearbetarna framhålla gång på gång vilken välgörande omväxling i kontorsarbetet och examenspluggat som detta praktiska arbete innebär. Förmännen voro också nöjda, och samarbetet gick friktionsfritt. Vad som lyckas i Norge borde ju gå också här. Eller hur?

Kvinnliga telegrafstjänstemän på linjearbete i Norge.

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet**UPLANDSKUBBEN**

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wagner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.

Herkulesgatan 14 (f. d. L. a. Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamente, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM

Tel. Växel: N. 333 15.

TANDLÄKARE

Tandläkare

EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER

Stockholms största och modernaste
tandklinik för alla samhällsklasser.

Östermalm:

Kommendörsg. 16. Tel. 728 50, 728 70

Kungsholmen:

Hantverkarg. 37. Tel. K. 37, K. 37 38

(Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)

Mottagn. 8.30-9, 1.30-2, 6-7.

Tandvård behandlas hela dagen 8-7

Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).

Kostnadsfri rådgivning.

Endast exam. tandläkare.

Liliesjöes

Parfumeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM

Butiker:

Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.

Hantverkargatan 45 — Tel. Kh. 55 85.

Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.

Aderbräckstrumpor — Hålfotsinlägg

— Maggördlar — Bräckband — Sa-

nitets- och Förbandsartiklar — Kata-

log gratis.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.

Tryggt och ogen., värlek.

Tel. 778 24.

Ni misslyckas

aldrig om Ni syr Edra kläder efter

våra mönster. Tyger klippas, passas

och träcklas.

Välgjort arbete garanteras!

MÖNSTERAFFÄREN »ELIT»

Hantverkargatan 54 Södermannagatan 19

K. 25 04 — Sö. 153 25.

75:— UTSTÄLLNINGEN

godas målningar av

kända konstnärer

Galleri Modern

öpnas den sista april

Advokaten, Jur. Kand.

Majken Billjer

Regementsg. 8 (vid Morescobron).

Tel. 18 59 och 18 54.

MALMÖ

Familjerättsliga ärenden. Boutredningar,

arvs- och testamentsärenden samt övriga

juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar

besvaras omgående.

Den 30 april 1932.

Skulder eller
bärkraft.

Jordbruksutredningen som på ny-
året erhöLL regeringens uppdrag att
inkomma med förslag till lindrande
av jordbrukets kreditvärigheter har
nu inkommit med sitt betänkande.
Om man förut haft anledning att bli
upprörd över det allmännas under-
stöd till jordbrukets skuldsättning, så
är det ett intet mot vad som nu före-
slås:

10 miljoner till låneunderstöd för
underlättande av ackordsuppörelser
åt jordbrukare som kommit på obe-
stånd;

9 miljoner åt jordbrukare, som ho-
tas av ekonomiskt sammanbrott och
kontanta bidrag utan återbetalnings-
skyldighet mot verkställande av vissa
förbättringar;

5 miljoner för att understödja en
utvidgad låneverksamhet från spar-
bankernas sida till jordbruket;

10 miljoner för att utöka jord-
brukskreditkassans lånerörelse i en-
lighet med regeringens för riksdagen
framlagda proposition.

För att handha dessa miljoner ska
återigen en mängd nya nämnder in-
rättas.

Det enda, som tyder på, att man
inserir det ohållbara i jordbrukets
skuldsättning är förslaget om, att en
del lån ej ska behöva återbetalas.
Men det är häpnadsväckande, att
jordens alltför stora skuldsättning
skall avhjälpas genom ännu större
skulder. Och att de allra mest skuld-
satta jordbrukarna ska få kontant-
understöd. Det är verkligen ett för-
slag, som kanske passar ett valår,
men som i och för sig är fullständigt
orimligt.

Är det skuldsättningen som skall
uppmuntras eller jordbruket? Enligt
detta förslag påtagligen skuldsätt-
ningen. Varför då inte i stället låta
samhället övertaga jord, i första
hand den som säljes på exekutiv
auktion, till samma pris som högsta
vid auktionen avgivna anbud. Så är
det i Norge. Ett sådant förslag har
också framkommit i Danmark. Men
i Sverige skall endast skuldsättning
premieras, därtill i en tid, då jord-
bruket ej kan bära lån.

Här finns ingen förståelse för
tomträtens och åborättens principer.
Och varför inser man inte att en så-
dan myckenhet av jord bör finnas i
samhällets ägo, att samhället be-
stämmer jordvärdet och kan hindra,
att jorden blir föremål för spekula-
tion. Det är denna spekulation, från
kristidens dagar, som i främsta rum-
met gör, att jordbruket ej kan bära
nedgångstiderna.

Nu är samhällets plikt att ingripa,
inte så att den som sköter sig sämst
får hjälp, inte så att alla ska sitta
emellan för jordbrukets skuldsätt-

ning, utan med åtgärder, som skapa
bärkraft. Och den jord samhället
övertar bör utlämnas enligt en ny
äganderättslag med ärftlig och för-
ytterlig besittningsrätt på obegrän-
sad tid mot årlig avgäld och för-
handsrätt givas åt förutvarande inne-
havaren, beroende på dennes duglig-
het.

Det är svårt att förstå att en ägan-
derätt, som huvudsakligast är en
äganderätt till skulder, anses så
eftersträvansvärd och omistlig. Den
kan i varje fall ej bibehållas i läng-
den. Ej heller behövede kostnaderna
för staten att inlösa jord bli så be-
tungande, ty kapitalet å vilket den
årliga avgälden skulle utgöra skäligen
ränta borde aldrig utbetalas, detta
till säkerhet för staten och till lättnad
för innehavarens årliga utgifter.

Jordäganderätten missbrukas till
spekulation i stigande jordvärde
under goda tider, varigenom jord-
ägarna förbereda ett nytt »nödläge»
för jordbruket. När detta inträffar
skall det allmänna betala. Och det
allmänna betalar utan eftertanke. —
Det är mycket sannolikt att jord-
bruksutredningens förslag kommer
att framläggas som kunglig proposi-
tion, vilken av riksdagen enhälligt
antages.

Elisabeth Tamm.

Konjunkturbe-
stämd politik.

Tidningen Folket har angripit
Tidevarvets ledare av d. 9 april, där
vi uttalat tvivelsmål om riktigheten
av stödaktionen till Skandinaviska
banken. Tidevarvet skriver där, att
det icke är utrett, om detta var enda
och bästa sättet för användningen av
de 215 miljonerna. Tidningen Fol-
ket har icke kunnat framlägga en så-
dan utredning (emedan den icke
finns) utan förklarar endast med
överlägsenhet, att detta var enda
möjligheten och beskärmar sig över
vår och andras enfald och brist på
läskunnighet. Vår ärade kollega be-
der sig på att hamra in i våra och
svenska folkets hjärnor, att kredit-
givning är nödvändig för samhällets
verksamhet. Det veta vi. Vi veta

också att för konkursmässiga inrätt-
ningar äro kontantunderstöd utan
återbetalningsskyldighet att föredra.
Den nyttiga kreditgivningen bör
likväl komma sådana företag till
godo som ha utvecklingsmöjlighet,
och ej i större utsträckning än att
räntorna inte bli för betungande och
inverka skadligt på företagens drift.
Stödaktionen till Skandinaviska ban-
ken och andra banker är en låneform

för sig, som uppkommit på senare
tider, och som vi ha krigs- och kris-
tidens mer eller mindre tivelaktiga
spekulationsanda att tacka för. Och
vi ha ännu ej sett slutet. Det kan-
ske kommer att behövas betydligt
mer än 215 miljoner.

Vi beklaga emellertid att artikel-
författaren i fråga inte läste vår le-
dare slut. I fortsättningen stod näm-
ligen »Det vore bättre med en enda
statlig affärsbank — låt oss säga —
med kapitalplacering i jord och låg
men säker ränta, för vilken det all-
männa vore ansvarig och för den
allenast.» Egentligen är det denna
mening, som Folket skulle citerat, ty
dess innebörd är i full överensstäm-
melse med ett socialdemokratiskt
tänkesätt. Vi förstå mycket väl, att
intet parti haft en brydsammare
ställning i nämnda fråga än social-
demokraterna, ty det är svårt att
från socialdemokratisk ståndpunkt
försvara understöd åt storbänkerna.
Tidevarvet tar därför med ro beskyl-
lingen för att låta »en konjunkturbe-
stämd radikalism ersätta bristen på
program». Och vi fråga, om det inte
i stället är de politiska partierna, som
i synnerhet ett valår, mera utmärka
sig genom ett »konjunkturbestämt»
handlingssätt än genom att följa sina
program.

Redaktionen.

Kredit ordnas.

Från riksdagsläktaren.

Förre veckans onsdagsplenium var in-
draget men kamrarna arbetade desto
flitigare på lördagen.

Klockan var halv tolv på lördagsnatten
när frågan om siken och gösen skall ha
håll i stjärten diskuterades mellan jord-
bruksministern och herr Lövgren, medan
kamrarnas övriga ledamöter, sömnigt
och med hakan mot bröstet, avvaktade
stunden då talmannen skulle fråga: Fin-
ner kammaren överläggningen avslutad?
— Men då hade undertecknad redan gått,
för jordbruksministern hade sagt att ut-
redningen om hålen inte var färdig ännu.
Dagen hade börjat med en fransk lek-
tion i Andra kammaren, där hr Engberg
sätte röda kråkor i kanten på översättning-
en av en skiljedomsstraktat mellan Tur-
kiet och oss, som statsrådet Gyllensvärd
hade att svara för. Ja, det vill säga, det
var ju inte statsrådet självt som hade
gjort översättningen, men han lovade att
låta undersöka saken, även om han för
sin del ansåg att quinze jours skulle över-
sättas med »femton dagar» och inte med
»fjorton dagar», som hr Engberg tyckte
hade varit bättre.

Det artade sig också till en liten tvist
om ordet »tvist», som i den svenska tex-
ten hade fått stå för flera franska uttryck
och det stötte hr Engberg i allra högsta
grad. Men statsrådet Gyllensvärd sade,
att i den franska lagstilen försöker man
växla och få det så trevligt som möjligt,
men i Sverige är det gammal praxis att
om man menar samma sak skall man icke
förvilla folk med olika uttryck. Och me-
dan hr Engberg berättade om hur det
var när han gick i skolan, satt nog en
och annan riksdagsfarbror och ångrade
att han ändå inte hade hjälpt hr Lind-
hagen med världsspråket. — Men annars
var det riktigt, det där med skiljedom,
bli vi osams så skall det bli rättsligt av-
görande.

Sedan diskuterades hembiträdesfrågan,
men det blev inte alls ett så långt kapitel
som det brukar bli. Hr Per Albin Hans-
son m. fl. hade motionerat om ett bättre
ordnande av utbildningsmöjligheterna för
hugligt arbete, men hr Johansson i Färe-
kulla, som hade reserverat sig i utskottet,
ansåg att frågan kunde hänvisas till ung-
domsarbetslöshetsakkunniga. Det tyckte
inte fru Nordgren, som förklarade att
hembiträdesutbildningen var en fråga all-
deles för sig. Men det är nog inte så
gott för en karl att begripa.

för sig, som uppkommit på senare
tider, och som vi ha krigs- och kris-
tidens mer eller mindre tivelaktiga
spekulationsanda att tacka för. Och
vi ha ännu ej sett slutet. Det kan-
ske kommer att behövas betydligt
mer än 215 miljoner.

Vi beklaga emellertid att artikel-
författaren i fråga inte läste vår le-
dare slut. I fortsättningen stod näm-
ligen »Det vore bättre med en enda
statlig affärsbank — låt oss säga —
med kapitalplacering i jord och låg
men säker ränta, för vilken det all-
männa vore ansvarig och för den
allenast.» Egentligen är det denna
mening, som Folket skulle citerat, ty
dess innebörd är i full överensstäm-
melse med ett socialdemokratiskt
tänkesätt. Vi förstå mycket väl, att
intet parti haft en brydsammare
ställning i nämnda fråga än social-
demokraterna, ty det är svårt att
från socialdemokratisk ståndpunkt
försvara understöd åt storbänkerna.
Tidevarvet tar därför med ro beskyl-
lingen för att låta »en konjunkturbe-
stämd radikalism ersätta bristen på
program». Och vi fråga, om det inte
i stället är de politiska partierna, som
i synnerhet ett valår, mera utmärka
sig genom ett »konjunkturbestämt»
handlingssätt än genom att följa sina
program.

Det blev alltså som hr Örne ville ha
det. Men som beslutet innebär en grund-
lagsändring måste det, för att bli giltigt,
konfirmeras av riksdagen efter det nyval
förrättats — så det dröjer nog innan all-
mänheten behöver vassa sina pennor för
att kritisera verkningarna av det beslutet.
Men det var en hård debatt.

Om aftonstämningen, se artikelns bör-
jan.

Elsa Svartengren.

Fogelstadförbundet i Norrköping sam-
las onsdagen den 4 maj kl. 7.30 e. m. hos
George Wulff och Lilian Löwenadler,
Byebäck 2, Kneppbadet.

Diskussionsämne:

Om det politiska läget vid nedrust-
ningskonferensen och avrustningsproble-
met i och för sig.

Edra Dräkter och Kappor

Beställer Ni fördelaktigast hos

J. EDV. LINDGREN'S

HERR- OCH DAMSKRÄDDERI

TEGNERGATAN 23 • TEL. N. 118 81

Färdiga KÄPPOR stilfullt utförda.

Kredit ordnas.

Rudolf Steiner-skolan (Waldorfskolepedagogik)

börjar i höst sitt andra läsår.

Barn mottagas till första och andra förberedande klass.

Intresserade föräldrar samlas fredagen den 29 april i Engelbrektsalen, Råd-
mansgatan 14, kl. 8 e. m.

Alla förfrågningar mottagas av:

Karin Flack-Selling,

Margaret Riedel,

Musikdirektör f. s. Tel. V. 133 90.

p. h. s. Tel. 65 40.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00

FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37

GÖTGATAN 52 " " 353 09

REMINGTON

Hamngatan 32, Stockholm.

Namn

Adress

Drottning Christina och äktenskapet.

Av HAGAR OLSSON.

När en gång den tragiska och av skärande psykologiska konflikter uppfyllda historien om kvinnans kamp för personlig frihet skall skrivas, kommer helt säkert Christina, Sveriges drottning, att framstå som en av förgrundsförarna. Hennes person och hennes öde har fångat samtida och eftervärld. Oräkneliga är de historieskrivare, memoar- och essayförfattare, som vässat sina pennor och skärpt sin psykologiska skarpsikt för att genomtränga hennes gåta, för att om möjligt samla de motsägelsefulla elementen i hennes karaktär till en antagbar helhetsbild. Man måste säga, att hon gäckt alla ansträngningar. Regenten med den överlägsna intelligensen och statsmannabegåvningen, som frivilligt nedlade kronan, jungfrun med det heta och lidelsefulla blodet, som enständigt och halsstarrigt vägrade att ingå äktenskap, framstår i dag lika gåtfull som hon framstod för det hederliga svenska folket på 1600-talet. Även de nyaste studierna över Christina kvarlämnar hos läsaren intrycket av att det som sägs är endast halva sanningar, och att det väsentliga och ödesavgörande egentligen inte alls upptas till diskussion.

Jag har på sista tiden haft anledning att i någon mån sysselsätta mig med drottning Christina. Hennes personliga livsproblem har därvid för mig fått en ny innebörd. Jag kan inte se det annorlunda än som ett numera allmängiltigt kvinnoproblem. Drottning Christina står för mig som en gestalt, vilken på ett tidigt stadium symboliserar den kamp som hela kvinnokönet i dag för: kampen mot den gnagande känslan av kvinnokönet underlägsenhet. Då jag anser, att

den moderna kvinnofrigörelsens ömtåligaste och mest ödesdigra problem

samlas som i en brännpunkt i drottning Christinas livsöde, vill jag med några ord skildra detta — i det ljus jag kommit att se det. Jag vill hoppas, att mina läsare genom en sådan skildring skall inse, vilken tragedi det kan innebära, att vara född kvinna i en värld, som är uppbyggd av och för män. Inte ens Christina, som av ödet fick mottaga maktens höga insigel, furstekronan, kunde undgå den lag som i manstaden dömer kvinnan till könsbestämd underlägsenhet. Inför hennes bländande härskarpersonlighet blir den ensamma och djupt tragiska kamp hon såsom kvinna förde dubbelt gripande.

Att Christina, den sista Vasaättlingen, var av kvinnligt kön, betraktades allmänt i Sverige som en nationalolycka. Så grundmurad var uppfattningen om kvinnans underlägsenhet. Genom att ge henne en rent manlig uppfostran hoppades man i någon mån kunna upphäva fataliteten. Christina själv fick från början den uppfattningen, att vad det framför allt gällde för henne var att övervinna den underlägsenhet som vidlade henne i hennes egenskap av kvinna. Skulle hon som regent kunna hävda sig i den henne omgivande manstaden, måste hon bli så lik en man som möjligt — tänka, känna och handla såsom en man.

Andra upplagan!

SHERWOOD EDDY

Ungdomen inför de sexuella frågorna

"Ett epokgörande arbete — bibliotek kunna icke undvara denna bok. Det är allas plikt att sprida den." E. L. H. i Godlands-Posten.

"En underbar bok, som torde bli tusenden till hjälp." I. Aug. Åström.

Förord av undervisningsrådet N. Schenke o. doktor G. Redell. Pris häft. 2:25.

DAGENS BOKFÖRLAG
Drottninggatan 83 - Stockholm

Till en början såg det ut att gå efter beräkning. När Christina nyss fyllt 14 år, fällde rikskanslern Oxenstjerna i riksrådet de berömda orden: »Det vet Gud, huru kärt det är mig att se, att Hennes Majestät icke är som en kvinnsperson, utan behärdat och av ett gott förstånd». När hon vid myndig ålder tillträdde regeringen, överträffade hon alla förväntningar. Hon regerade inte blott som en man, utan som en sällsynt kraftfull och självständig man. Hon bröt aristokratiens välde, sköt den mäktiga rikskanslern åt sidan och hävdade med oanad framgång konungamaktens höghet. »Drottningen regerar själv», rapporterade den franska ministerresidenten Chanut till Paris.

Christina var ett nioårigt barn, när riksdrottens fällde orden: »så vitt sexus feminus det tillåter, lär hon släktas på sin faders». När hon var tjugo år, hade de höga herrarna genom många bittra erfarenheter lärt sig, att sexus feminus blott alltför väl tillät henne att släktas på sin fader.

Men inte desto mindre skulle det visa sig att sexus feminus var ett *aber*, som varken uppfostran eller Christinas egen lysande intelligens förmodade borttrolla. Sexus feminus tog en sällsam hämnd.

Äktenskapsfrågan blev under Christinas regeringstid den stora statsfrågan framom andra. Tronföljdsfrågan kunde ju lättast ordnas genom Christinas äktenskap. Hertig Carl Gustaf ansågs vara självskriven, inte minst på grund av att han och Christina redan som barn fattat tycke för varandra. De allvarliga, av bekymmer och erfarenhet tyngda herrarna i rikens råd tog år efter år upp frågan till diskussion, men den unga jungfrudrottningen gav dem undanflykt till svar och slutligen endast ett obeckligt: Nej. Jag gifter mig inte. Det är ganska fantastiskt att läsa riksrådsprotokollet där denna fras ständigt upprepas. Alla förnuftiga argument, alla bevakande böner möter hon endast med denna envisa vägran, som hon inte motiverar. Hon kan inte motivera den med för rådsherrarna antagbara förnuftska. Det är nämligen, väl att märka, inte fråga om ett avstående av makten — den blivande maken skulle endast bli drottningens gemål, men inte regent. Endast tronföljden skulle genom giftermålet säkras. Christina föredrar att genom uppdrivande av hela sin diplomatiska skicklighet genomdriva Carl Gustafs val till tronföljare och arvvruste, oberoende av giftermålet, och utsätter sig därigenom för en mycket större risk än om hon tagit Carl Gustaf till äkta. Hon sätter i gång en väldig apparat och tar till alla sina maktresurser för att mot rådets och ständernas vilja genomdriva detta.

Hon kämpar som ett lejon för att undgå äktenskapet.

Ju mera hon pressas, desto tydligare talar hon. »Jag säger det uttryckligen», säger hon, »att det är mig omöjligt att gifta mig. Således är mig denna sak beskaffad. Rationes härtill förtiger jag. Men mitt sinne är därtill intet.» Axel Oxenstjerna skakar bekymrad på huvudet och fastslår, att Hennes Majestäts consilia är extraordinarie — han vet inte, vad han skall säga därtill. »I detta fall ändrar jag intet», svarar drottningen. »Intet i himmel och på jord kan tvinga mig. Jag vill aldrig gifta mig.» — Hennes Majestät talar inte som en dam om 20 år utan 50, replikerar oförstående Axel Oxenstjerna.

Eftervärlden har lika litet som Axel Oxenstjerna och riksråden kunnat fatta Christinas vägran att ingå äktenskap. Man har, synes det mig, inte ens försökt att på allvar begrunda den djupaste orsaken därtill. Curt Weibulls nyligen utkomna studie över Drottning Christina är högt intressant, men på denna punkt ger inte heller den en tillfredsställande lösning.

Vill man komma den djupaste orsaken på spåren, bör man för det första ha klart för sig att det ingalunda var en naturlig obenägenhet för könsungämska som ingav henne denna motvilja mot äktenskapet. Christina var ingen kall natur, hon var en varmblodig kvinna. Hennes svaghet för det manliga könet var allmänt känd och gav förtalet livlig näring. Hon skriver

själv i sina bekännelser, att hennes temperament och livliga blod gjorde henne böjd för kärleken och utsatte henne för stora frestelser. För det andra måste man ha klart för sig att hon, ehuru hon var kvinna, satte friheten högre än allting annat. Allt tvång, all underkastelse var henne förhatlig. Hon tackade Gud för att hon fått en ställning som befriade henne från nesan att behöva lyda andras befallningar, från »olyckan att vara född undersåte». I detta liksom i så många andra avseenden var drottning Christina »icke såsom en kvinnsperson», för att använda Oxenstjernas ord.

Denna karaktärens oböjliga självständighet, som var så utmärkande för Christina, detta hennes lidelsefulla begär efter oberoende kom henne att förakta sitt eget kön, vilket, så vitt hon kunde se, var dömt till beroende och mindervärdighet. Hon ansåg att hennes största fel som regent var hennes kön. En kvinna, menade hon, blir alltid underskattad, ledd, beroende, och det blir lätt ett visst löjligt skimmer över hennes styrelse.

Själv ville hon till varje pris hävda sitt oberoende. Detta var förutsättningen för att hon skulle kunna bibehålla sin självaktning. Den personliga friheten var för henne kärnan i allt människovärde. Hur kunde hon under sådana omständigheter göra annat än till varje pris söka undgå äktenskapet? För kvinnan medför äktenskapet inom manstaden automatiskt ett upphävande av den fria självbestämmanderätten, den personliga suveräniteten. Som gift skulle hon visserligen fortfarande vara den regerande drottningen, men hon skulle också vara — en mans kvinna. Äktenskapet skulle med ett slag binda henne vid könet, och därmed vid dess underlägsenhet, dess nesliga beroende.

Hon avstod hellre från allt könsungämska

än hon lät förmå sig till självuppgivelse!

Då hon på gamla dagar som god katolik nedskrev sina bekännelser, påpekade hon själv, hurusom det ena av hennes fel, högmödet, skyddat henne mot det andra, böjelsen för kärleken. »Min ärelystnad, min stolthet, som ej kunde uthärda att underkasta sig någon, mitt högmöde, som föraktade allt, hava för mig utgjort ett märkligt skydd», skriver hon. »Jag skulle utan tvivel ha gift mig, om jag inte hade känt inom mig styrkan, som du, Gud, givit mig, att kunna leva utan kärlekens njutningar.» Hennes egna ord avger alltså samma vittnesbörd som alla andra omständigheter, nämligen att hon föredrog att göra våld på sin kvinnliga natur, hellre än hon underkastade sig småleken att vara kvinna under sådana former som manstaden erbjöd kvinnokönet. Hellre könslöshet än underlägsenhet!

Enligt vad jag kan finna, utgjorde alltså Christinas äktenskapsvägran endast ett led i hennes konsekvent genomförda protest mot den underlägsenhet, som vidlade kvinnokönet.

När jag nyligen genomläste riksrådsprotokollet för 1650 fann jag ett uttalande av Christina, som jag tycker är i allra högsta grad märkligt. Det är fråga om tronföljaren Carl Gustaf. Christina — äktenskapsvägrerskan — är den första att fordra att han skall gifta sig! Vill han inte det, bör man tvinga honom. Hon hoppas dock, säger hon, att Hans Furstliga Nåde »intet skall hava stort betänkande därtill». Och hon tillägger om sig själv: »Vore och Hennes Majestät så konung som Hennes Majestät är drottning, skulle Hennes Majestät intet hava stort betänkande därtill.» — Således: om Christina vore konung skulle hon inte ha något emot att gifta sig. Tydligare kunde Christina inte gärna ha understrukt det faktum, att det endast var för kvinnan som äktenskapet var ofördelaktigt. Vore hon man skulle hon inte hysa några betänkligheter. Hon insåg blott alltför väl, att äktenskapet inte gjorde något intrång på mannens suveränitet.

Det ligger något djupt gripande i denna suveräna drottningens vanmäktiga kamp mot den könsbestämda underlägsenheten. Den blev vanmäktig, emedan den fördes med negativa medel.

Drottning Christina. Målning av Sebastien Bourdon. Nationalmuseum.

Hon ville besegra sitt köns underlägsenhet genom att förneka sitt kön.

— någon annan möjlighet fanns naturligtvis inte då. Att hon över huvud taget kom att känna och medvetet lida av denna underlägsenhet — som kvinnorna på hennes tid i allmänhet inte var medvetna om — berodde på de exceptionella förhållanden under vilka hennes öde danades. En sällsynt intelligens, som inte tröttnade att söka sanningen, en sällsynt karaktär, som lidelsefullt hävdade sin självständighet och frihet, en sällsynt social position — tronens — alla dessa omständigheter bidrog till att för Christina tillspetsa problemet *kvinnas contra manstaden* — det problem, som i dag vilken självförsörjande kvinna som helst har en så bitter kännning av.

Genom att in i de yttersta konsekvenserna förneka sitt kön, framtog sig Christina emellertid möjligheten av djup personlig tillfredsställelse. Könet bottnar i själva livsgrunden — i de dunkla regioner, där ett mänskligt förnuft formas av hemliga väsenkrafter — det låter sig inte ostraffat undertryckas. Det undertryckta sexus feminus hämnades på Christina genom att i hennes känsloliv skapa en ständigt otillfredsställdhet. Den gamle mästaren Ranke — den moderna historieforskningens kanske mest geniale representant — har sett detta tydligare än alla andra som skrivit om Christina. Han talar i sin jämförelsevis korta, men djuplodande *essay Digression über Königin Christina von Schweden*, om den »Geist der Nichtbefriedigung», som alltmånga tog överhanden hos Christina. Han betygar sin djupa respekt inför hennes arbetsprestation — »sie wirft den frischen Mut des angebornen Scharfsinns in die Arbeit», säger han — men det undgår honom inte, att det ligger någonting spant och ansträngt över hennes skenbart så målmedvetna och samvetsgranna verksamhet. »Es fehlt das Gleichgewicht der Gesundheit, die Ruhe eines natürlischen und in sich befriedigten Daseins.»

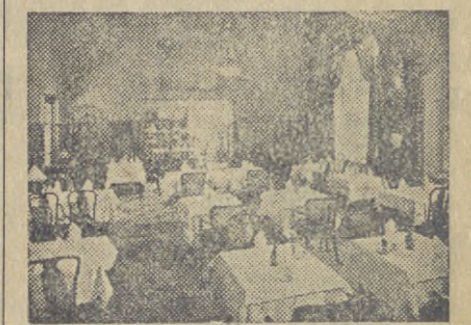
Denna brist på sinnesjämvikt, på inre tillfredsställelse och harmoni, som härledde sig av att hon, som regerande drottning i en utpräglat manstaden, inte kunde leva i överensstämmelse med sin kvinnliga natur, drev henne så småningom till trosförändringen och tronavsägelsen. Ranke påpekar, såsom det synes mig, mycket riktigt, att hennes behov av kvinnlig hängivelse i katolicismen fann den tillfredsställelse det på annat håll förvägrades. Katolicismen gav hennes känsloliv näring och gjorde henne samtidigt oberoende av könet, höjde henne över det, till ett könslöst plan. Det är sålunda alltför kortsynt att härleda hennes olust för äktenskapet från hennes böjelse för katolicismen. Bakom såväl det ena som det andra låg den psykologiska hämning som medvetandet om könsunderlägsenheten alstrade. Inom katolicismen är det ogifta ståndet en förtjänst — detta tilltalade henne redan då hon som barn första gången hörde talas om katolicismen. Senare prisade hon katolicismen för att den frambragt »så många underbara jungfrur, vilka övervunnit sitt köns svagheter och offerat sig åt Gud». För henne gällde det att till varje

pris övervinna sitt köns svagheter. Hon fann ingen annan utväg än att för det första vägra att ingå äktenskap, för det andra sublimeras könskrafterna och övergå till den religion som hyllade könslösheten. Därmed hade hon nått fram till den slutliga förnekelsen av könet.

Detta blev för Christina summan av att vara född kvinna: Endast genom att offra sig och helt uppge sitt kön, kan kvinnan befria sig ifrån sitt köns mindervärdighet och hävda sig som självständig personlighet.

Under gångna epoker har detta obetingat ägt sin riktighet. Vi behöver endast tänka på de kvinnor, som under medeltiden trädde in i historien ur kvinnans ohistoriska, väsenslösa tillvaro — låt oss säga en Jeanne d'Arc, en Birgitta. Det var inte som kvinnor de gjorde sig gällande — i den vägen fanns ingen möjlighet — utan som religiösa personligheter på ett könslöst plan. I den mån de avsåg sig sitt kön kunde de göra en insats i den manliga världen. Hela madonnakulten pekar i samma riktning — det som är det fina med jungfru Maria är, att hon genom ett mirakel undfått nåden att höja sig över sitt kön. Och hela den moderna kvinnoemancipationens historia, ända från dess tidigaste begynnelse, går i den av Christina antydda riktningen. Vad är det som gör blåstrumporna och de litterära kvinnorna berömda om inte det, att de inte är »som kvinnspersoner». Den ära de vinner blir ingen heder för deras kön, utan tvärtom en heder för deras förmåga att höja sig över sitt kön. Hela denna tankegång utgår ifrån det till synes orubbliga faktum, att kvinnokönet som sådant är underlägset, men att några enstaka kvinnor tack vare en osedvanlig begåvning förmått bryta udden av den förbannelse som vilar över kvinnokönet och höja sig till mäns jämlikar.

Nåväl, handen på hjärtat, måste vi inte vidgå, att också de yttersta dagarnas i vissa avseenden storartade kvinnofrigörelse alltför lätt bär på samma nesliga arv? Ser vi inte dagligen och stundligen hur kvinnor hämmas i sin personliga utveckling, hur deras naturliga drift att arbeta sig upp och komma fram i världen, hejdas av det faktum att de är kvinnor? Att vara kvinna är alltför lätt som fordor en black om foten för en framåtsträvande människa.

Restaurang Port Arthur

Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784

Bra matställe

Riddarna Kring långa bordet.

Av KLARA JOHANSON.

Från någon avlägsen period av efterkrigstiden påminner jag mig en Berlinhistoria som är lika sanningsfull vare sig den har hänt eller ej.

En man som hade haft flaxen att få tillbringa de vansinniga åren på sjuksjukhus blev äntligen utskriven och tog en taxameter för att bila hem till det verkliga livet. Akningen förlöpte normalt, men sedan skedde det olyckliga. När passageraren räckte fram en liten guldslant, på vilken han kunde vänta några mark tillbaka, halade chauffören ur en väska den ena buntan tusenmarksedlar efter den andra och räknade upp en miljon. Den arme nyfriske storrade på de långa lapparna, sturrade på trollkarlen, sturrade omkring sig, blundade, slog upp ögonen, strök sig över pannan och ropade slutligen ur den kallsvettigaste fasas djup: »Kör mig tillbaka till hospitalet!»

Vi förstär honom, alla vi svenska proletärer, som förföljes av enahanda spök-syn varenda dag från morgonbladen till T. T:s andra utsändning. Miljoner, miljarder, miljarder, miljarder virvlar förbi oss i oavbruten ström, och fastän de mestadels bara är makulatur eller luftvibrationer alstras i fantasin ett eko av guldklang. Ordets makt över tanken har längesedan upptäckts och undersökts, men siffrornas värde över känslan tycks ha blivit föga begrundad. Jag menar nu siffror som pura föreställningar, siffror som inte angår en.

I detta lilla hörn av det psykiatiska studiefältet har jag roat mig med ett experiment på närmast liggande material: mina egna reaktioner inför det aktuella siffertumultet. Analysen visade, nästan mot förväntan, att min inställning till imaginära summor har förblivit oberörd. Sådana tänder endast mot lådans plån, och denna preparerade yta saknas i min själsutrustning. De väcker fördenskull inte en gnista åtra, inte ens den meningslösa och sterila skenrörelse som kallas önskan.

På den punkten har jag alltså bevarat mitt förstånd. Men därmed var tyvärr inte granskningen färdig. Fortsatt forskande ledde till upptäckt av en redan ganska framskriden sinnesrubbing. Jag förmår nämligen inte längre uppfatta någon värde-skillnad mellan penningbelopp som skrivs med mindre än sju-siffriga hela tal. Nedanom denna nivå synes mig alla distinktioner fnaskiga. Svindel är uppenbart nära...

Men inte behöver jag ensam schavottera med en så riskabel bekännelse! Här känner jag mig äntligen i full harmoni med det folk och den tid jag utan hänförelse tillhör. Vi är rubbade alla, men på ett glatt och stimulerande vis. Det nya räknetsättet har med ens avlyft våra lumpna privatfinansiella bekymmer. För oss är tusen kronor som ett öre, och den dag då vi förvänade erfär

att ett öre inte är tusen kronor griper vi dessa ur luften. Det låder alltså ingenting beklämmande vid vår speciella tosighet, och började vi lägga an på att förvärva varaktiga saker skulle den höja sig till en klokhet över allt förstånd. Hur som helst, förakt för penningen är dock vishetens begynnelse.

En motsatt lära inskräpes emellertid med dryga och straffande tonfall av de faderliga pedagoger som just nu tror stunden vara inne att predika den puritanska art av mammondyrkan man kallar sparsamhet. För oss och nu! Ett mera psykologiskt ögonblick för slik mission har aldrig vår historia bjudit. Skickliga frälsare vet att finna ut någon anknytningspunkt i objektens sinnesstämning och livsvillkor.

Djupt och sant, om än självbelåtet, sade en miljonär vid sin ståndsmässiga middagstaffel: »De fattiga lever mycket mer över sina tillgångar än vi.» Skulle vi genom något under omvändas till fromhet inför penningen så kunde vi dock inte i gärning betyga vår tro förrän vi genom ett än större mirakel hade fått vår sin lilla förmögenhet att spara med.

Besinnar man därtill att våra brutala förmanare huvudsakligen är högt ansedda män, innehavare av allmänt förtroende, så drar man automatiskt örnen åt sig. Profeter i nationalekonomi, om än aldrig så lärda och välmenande, förtjänar härvidlag inte hjärtligare tillit än deras herrar och våra: de där som »sitter i sammanträde» och utom sporter uppbär tretti årslöner i egenskap av ovetande styrelseledamöter eller ansvarslösa direktörer. Denna kast, vår första och enda statsmakt, har de bästa personliga skäl att fördöma fattiga slösare och tillhålla sina agenter i regering, riksdag och press att med beskyddande ömhet uppmuntra de »små sparare» som verkligen lär finnas anonymt instuckna ibland oss.

O söta små sparare, fortsätt att strö korn åt små fåglar! Med era bankdepositioner, era aktiers växande mängd följer större tantiemer, högre årsarvoden, fler styrelser, fastän inte fler sammanträde och direktörer, ty på någon kant vill även vi spara. Kort sagt, ni stöder på så sätt fosterlandets allraheligaste, Svensk Industri.

Så har jag tolkat grundtanken i den suspekta bot- och bättringsförkunnelse som vill omvälva vårt privatekonomiska själsliv och som gudilov har alla chanser att falla till marken. Statens och kommunernas finanser däremot sköter Industrin själv, och där kan den sålunda obehindrat använda pekunierna till sitt ridderskaps lyxösa nödtorf. Inte ens den efterblivnaste socialdemokrat förnekar numera att arbetsgivaren är sin lön värd.

»Kör oss till hospitalet!»

Fantasten, svindlaren och pedagogen.

Forst-Battaglia: Karl May, ein Leben, ein Traum. Amalthea Verlag.

I Sachsen i Erzgebirge föddes för cirka 90 år sedan den enda sonen till en fattig vävarfamilj. Döttrar fanns det gott om — familjen räknade sammanlagt nio själar. Fadern var drinkare — modern barnmorska. Pojken växte upp, var blek och spinkig med närsynta, kisande ögon som gjorde att han såg ännu eländigare ut. Ett riktigt typiskt proletärbarn. Den enda som brydde sig om grabben var mormodern. När han var sjuk och hängig — och det förekom ofta — så brukade hon berättas sagor för honom. Och till den världen flydde sedan pojkestackarn med alla sina bekymmer och ouppfyllda ambitioner, de som nu för tiden har fått så bra namn: minder-värdighetskomplex och önskedrömmar.

Den blodfattige, klene ynglingen, sedermera kronvrak, satte ihop mäktiga äventyrshistorier som skulle förbättra världen. Själv var han förstas utrustad med jättekrakter, hans skarpa örblick uppfångade blixtnsnabbt varje detalj och det trånga Erzgebirge växte till vida prärier där hans eldiga springare fritt kunde storma hän. Adla rövare, svarta skurkar, grymma polishantlangare (man hade väl gnoth för bylingen!) och höga, rättvisa domare. Man var ridderlig mot sin fiende (det kunde man ha råd till, man var ju så stark!) och hjälpsam mot de fattiga (att sådant behövdes hade man lärt sig) ävenså tolerant mot alla klasser och raser — rödskinn som vita.

Pojken hade lätt för att lära, han sattes genom välvilliga människors försorg i ett lärareseminarium och fick sedermera plats vid en fabrikskola. Men där stannade han inte länge, platsen utbyttes mot — fångelse.

Åtta år satt han sammanlagt inne i olika omgångar — enda sättet att göra sig gällande var ju att ställa till med något! Som knapp 20-åring fick han sitt första straff. Han småstäl, svindlade, trasslade med falskt namn och dylikt. Tyvärr aldrig något riktigt flott eller hjältemodigt — inte ens rövarhövdning blev han. (Det fanns som bekant länge kringströvande rövarband som höll till i Erzgebirges otillgängliga klippvärld.) Bara i drömmen. Jo, en gång — när han togs andra gången — slet han sig lös från poliseskorten och hotade den med en oladdad pistol. Det var hans enda hjälteed — rövarromantikens Karl May.

Vem har inte i sin ungdom läst Karl May's ungdoms- och indianböcker? Hans samlade skrifter utgöra 59 band. Vid hans död hade de utgått i 1,610,000 exemplar och eftersom de ännu läsas lika ivrigt utgjorde upplagan år 1930 fem miljoner. Hans böcker har överlevt tre generationer, kejsartid, krig och republik, påpekar Max Lifschütz i Neue Freie Presses Jugendbeilage. May (förmodligen av Mayer) skrev sina böcker i fångelse och har aldrig varit i de trakter av Amerika som han så målande beskrivit.

Otto Forst-Battaglia har nu skildrat Karl May's liv och leverne i »Karl May, ein Leben, ein Traum» (Amalthea-Verlag). Han döljer intet i hans liv och därför blir biografien av särskilt stort värde. Vi följer honom

från hans fattiga barndom, genom fångelsevärlden fram till den tid då hans första bok kom ut — då han fick pengar och erkännande och kunde göra resor och inte mera råkade i konflikt med rättvisan.

Karl May är framför allt en pedagog, betonar Forst-Battaglia. Det är också som sådan han så livligt har angripits, hans arbeten var nämligen inte alltid så rent etiskt betonade. Det lånder hans fiender till ära att de fattade vilken stor folkpedagog denne äventyrsförfattare var och på grund därav insåg hans »farlighet». Först senare, sedan han i Waldheims fångelse träffat på en katolsk präst (han var själv protestant) började han att reda upp sina rättsbegrepp på ett sätt som mera passade ihop med vår allmänt gällande moral. I Waldheims fångelse skrev han indianboken »Winnetou» genom vilken May, tukthusfången, med ett slag blev en berömd ungdomsförfattare.

Det intressanta med Karl May är att han är den borne läraren. Han vill inte vara konstnär — han vill lära ungdomen. Vad som helst. Allt det han upplevat, lärt och tyckt. Och barn tycker om att bli lärda. Han berättar ivrigt om allt vad han själv fått veta och predikar på sitt eget enkla sätt som går direkt fram till den enkla och osammansatte läsaren. Det är fortfarande hans barndoms ideal: ridderlighet mot den slagne fienden, mod, duktighet, hjälpsamhet mot de svaga, samma rätt för rödskinn som vita. Med ärligheten och begreppet mitt och ditt är det inte så förfärligt noga. Åtminstone betonas inget i den vägen. Det är mera de vuxnas moral, kulturens påhitt — det lärde sig inte proletärbarnet Karl Mayer. Det hela är inte mycket komplicerat. Barn tycker om ordning; den snälla skall vara snäll och den stygge stygg. Det skall antingen vara sorgligt eller livat. Men spännande, vilt och omväxlande. På samma sätt tycker Karl May. Han blir aldrig riktigt fullvuxen. Han arbetar med naiva medel, men han vill alltid säga något med det han berättar, han vill förbättra, reformera. Och små stora, som i sitt inre lyckats bevara barndomen, njuter ännu i dag av vad han berättar och förkunnar.

Vid Karl Mays grav hade man glömt fången och förbrytaren. Fina herrar i frack och storm höll tal över hans stora betydelse som ungdomens uppfostrare. Och verkliga indianer besökte kort därefter hans grav och hyllade honom som »indianernas vän» — fantasten, svindlaren och pedagogen Karl May. E. B. G.

Mellanfolkligt samarbete

har satt som sin uppgift att under iakttagande av objektiv saklighet främja arbetet för fred. Tidskriften lämnar i detta syfte redogörelser för de problem och händelser, som beröra frågorna om krig och fred.

TIO 32-SIDIGA NUMMER utkomma under år 1932.

Prenumerationspris:

helår kr. 5:—, halvår kr. 2:75.

Prenumeration kan ske genom posten eller genom insättande av prenumerationsbeloppet å postgiro n:r 50990.

Aktuella broschyrer:

Hendrik de Man: Socialism eller nationalfascism — 65 öre. Fakta om nedrustningen — 25 öre. R. N. Coudenhove-Kalergi: Pan-Europa A. B. C. — 50 öre.

Informationsbyrån för fredsfrågor

Lilla Nygatan 4 - Stockholm - Tel. 138 09.

Postgiro n:r 50990.

Bokkrönika.

I företalet till Hermann Hesses Stäppvargen (Bonniers, 5:75) säger Anders Österling: »Man bör känna hans barndoms påbrå av pietistisk fromhet och indisk fantasi, längre fram korsat av tre så överväldigande inflytelser som Nietzsche, Dostojevski och Freud». Mer kortfattat torde bakgrunden till detta Hesses verk ej kunna ges. Den naturliga frukten av dessa impulser har blivit hans fanatiskt egocentriska inställning, som i sin djärighet, sin sårart och skärpa har något av suveränitet — om också en ensidig sådan.

Boken — »endast för förryckta» — innehåller reflexioner, analyser och pejlningar, allt sett genom den rolöse enslingens — Stäppvargens — ögon, i vilka en flisa av trolspegeln hamnat. Dialektiken mellan varg och människa, mellan drift och själ, är det problem som fånglat Hesses intensiva fantasi. Utformningen torde inte heller göras med ett djupare grepp, kraftigare bemärkning och expressivare stil. Det sistnämnda dock med undantag för dialogerna, som förefalla ytterst konstruktiva till sitt innehåll. Naturlighet har Hesse ej heller kunnat förläna sin kvinnliga huvudperson, Hermine, vars inställning till Stäppvargen får hans egen manliga karaktär, visande brist på psykologisk variationsförmåga och individualitet från författaren.

Ytterst ringa del av den polska litteraturen torde vara känd i Sverige. Tegelhuset av Jerzy Kosowski (Bonniers, 6:50) har översatts som ett prov på denna. Som sådant är det också särdeles fullgott. Det är ett gediget verk, tillkommet med omsorg av en säker hand, och det väcker intresse genom sitt trygga lugn och sin behärskade stil, som innebär en säker njutning.

Margareta Subers Charlie (Bonniers, 3:50) är en skissartad studie, skriven med modern och nätt stil och ansats till psykologi. Problemet rör sig om den pojaktiga flickan Charlie och hennes snuddande vid den lesbiska kärlekens bränning. Genom denna sin kärlek till en annan ren och moderlig kvinna mögnar hon dock plötsligt för »det liv, för vilket vår Herre behagat skapa henne», och boken slutar så helt abrupt. Som kortfattad studie betraktat har den en del fina smådrag, men som skildring av den utvecklingsgång, författarinnan tänkt sig, vidlår den proportionslöshet, oregelbunden analys och obetydlighet.

Eric Linklaters Juan i Amerika (Norstedt, 7:50) är nu ute i sin tredje upplaga, och få boksuccéer torde varit så berättigade. För alla älskare av skälromanen lika sällsynta som älskvärda konst har den källaderns sprudlande friskhet. Linklater är en härlig berättare med picarons glittrande skalk i ögonvrån och gaminlynnets tjusiga överdåd, som i satir eller burlesk genom intuitionen alltid träffar prick. Till ytterligare förtjänster måste framhållas hans säkra karaktäristiker, formade ur en aldrig sinande fantasi och av en naiv och sprallig skaparglädje.

Tobit av Stella Benson (Norstedt, 6:25) är en skildring av de ryska flyktningarnas liv i Mandsjuriet. Bokens namn kommer av författarinnans jämförelse mellan den gamle ryssen Sergej och bibels apokryfiske Tobit. Mrs Benson har en jämnflytande stil med sinne för detaljer utan omständlighet, men stor förkärlek för tankestreck. Hennes bok är dock synnerligen intressant och måste fångsla alla och envär genom sin ovanliga miljö och som helgjuten kulturbild.

Aprilväder av Helen Ashton (Gebbers, 4:50) rör sig kring ett modernt äktenskap. En viss psykologisk blick kan ej fränkännas författarinnan, men man blir tröttad av det ideliga, enahanda grål, hennes unga par utvecklade på var och varannan sida. Aprilvädet verkar något ensidigt, mest regn och storm. Solskensstunderna intressera henne inte utan omtalas i några få ord, som om de vore högst oväsentliga. Som underhållningsroman är den skrämmande trist, och som bredare psykologisk skildring verkar den — åtminstone för undertecknad — alltför otillräckligt och ensidigt upplagd. Grått i grått gör ingen glad, när det är futtigt och tunt — och nära 300 tätskrivna sidor.

Johan Falck.

Bland tidevarvets mest anlitade boktryckerier står Zetterlund & Thelanders fortfarande bland de främsta

Radikal prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 • STOCKHOLM
Telefon: NORR 311 80 (5 linjer)

Husmoderns Kemiska Tvätt
Bellmansgatan 16 OBS. 1 Ny adress
Pris för tvättning och pressning: Kostym 8:—, Ytterrock 7:—, Kapprö 6:—, Klädning från 4:—
Aven färgning utföres billigt.
Välgjort arbete. Reel behandling.
Avhämtas och hemskädes efter tel.-order Sö. 348 46.

SPIRELLA
Korsetter, Görillar, Korsletter m.m.
Fru EWA SIGULF
34 ODENGATAN 34 Tel. V. 997

MÖTESPLATSEN

På initiativ av Östergötlands länsförbund av Svenska Kvinnors Vänsterförbund har rektor Honorine Hermelin talat i Linköping d. 14 och i Motala d. 15 april över ämnet: »Hur skapas historia?» Föredragen voro mycket talrikt besökta, och talarinnan lyckades genom sin glänsande, medryckande framställning i hög grad fånga sina åhörarens intresse.

Efter föredraget i Linköping samlades Linköpingskretsens av vänsterförbundet till ett trevligt samkväm i ordförandens, fru Märta Nilsson, gästfria hem. Även efter mötet i Motala, var ett samkväm anordnat, där rektor Hermelin berättade om Medborgarskolan vid Fogelstad.

A. A.

Smålandsförbundet av S. K. V. hade söndagen den 10 april sitt årsmöte i Hultsfred. 22 ombud från skilda delar av Småland voro närvarande, däruv från två platser, som förut ej varit representerade.

Fröken Lydia Åkesson mottog ombuden i sitt trevliga hem och därefter samlades man i Teatern till de egentliga förhandlingarna.

Fru Ingeborg Rosén hälsade de närvarande välkomna och redogjorde för det gångna årets arbete. Fröken Maja Johanson lämnade en redogörelse för Centralstyrelse- och Landsmötet i Stockholm och fru Helga Sjöstrand inledde en diskussion angående de nya möjligheterna att utvidga vårt förbund. Hon rekommenderade bl. a. den vägen att söka kontakt med en eller några få verkligt intresserade i orter, där medlemmarna ha personliga förbindelser, då en turné med särskild talarinna ofta ställer sig alltför dyrbar. På kvällen hölls å Teatern offentligt föredrag av fröken Maja Åkesson, Jönköping, över ämnet »I vad mån böra kvinnorna medverka i det politiska arbetet». Det gedigna och väckande föredraget åhördes av en tacksam publik.

Såväl vid föredraget som vid den gemensamma middagen förekom sång av fröknarna Lydia Åkesson och Gulli Östberg, Nässjö.

Till styrelse för år 1931 valdes: fru Ingeborg Rosén, Nässjö, ordf., fru Helga Sjöstrand, Eksjö, v. ordf. Övriga styrelsemedlemmar: fröknarna Lydia Åkesson, Hultsfred, Maja Johanson, Eksjö, Judith Gustafson, Nässjö, Thea Larsson, Österkorsberga, Märta Sandqvist, Jönköping, samt fruarna Brita Reinhardt, Västermik, Lydia Stille, Tranås, doktorinnan Sigrid Lundgren, Västermik, och majoriskan Anna de Maré-Svenson, Eksjö.

Man beslöt att hålla nästa årsmöte i Tranås.

M. J.

Det bästa hos Strindberg finns enligt hans egna ord i STRINDBERGS BREV till Harriet Bosse med kommentarer av Harriet Bosse.

(Breven visa) »en stolt, högsint och behärskad man, luttrad av lidandet och adlad av kärleken... ett mänskligt dokument av utomordentlig betydelse för kännedom om den äldre Strindberg och för Strindbergsforskningen över huvud.»

Arnold Sölvén i Fönstret

»Även den som är mest sinnad att döma och fördöma torde känna sig osäker och kanske skamsen inför ett sådant vittnesmål... tydligare än på något annat håll kan man här se, vilken outsinlig källa av ljus, av tro, han måste ha burit inom sig.»

Hagar Olsson i Tidevarvet

NATUR och KULTUR

Kan man begära respekt för en papperslag?

Skola läkarna ha rättighet att uppträda som poliser gentemot patienterna på barnbördshuset och genom att fråga ut dem försöka fastställa i vilken utsträckning de förekommande aborterna äro framkallade? Denna fråga framkastades i Tidevarvet med anledning av den undersökning angående framkallade aborter som utförts och publicerats av ett par läkare i Stockholm. Vi ha nu låtit den gå vidare till några av våra kvinnliga jurister, för att få höra deras uppfattning om saken.

Advokat Ruth Stjernstedt: Jag är upprörd över utfrågningsspolitiken.

Jag kände mig mycket upprörd över denna systematiska utfrågningsspolitik, säger advokat Ruth Stjernstedt. Den statistik man får fram är så oerhört litet bevänt med. Varje jurist, som sysslat något med dessa saker vet vilket försvinnande litet antal fall det är av alla som inträffar, som verkligen kommer till sjukhusen — ja, det är många, som inte ens blir sjuka, som knappast ligger en dag ens och där alltså fosterfördrivningsingreppet gått omärkligt förbi. Som ett exempel vill jag nämna en för fosterfördrivning åtalad kvinna i den högre medelåldern, som bedrivit ett oräkneligt antal fosterfördrivningsingrepp på andra och som på sig själv gjort inte mindre än sexton ingrepp utan några påvisbara följder. Och det är inte troligt att hon företagit dessa ingrepp utan att ha varit gravid alla gånger, därtill hade hon alltför väl reda på sig.

Statistiken är värdelös, men kvinnorna utsätts för onödiga risker.

Eftersom det är ett ytterst obetydligt antal fall som kommer till sjukhusen i jämförelse med de fall som förekommer, blir det ringa värde med den statistik man på detta sätt erhåller. Vad man däremot riskerar att förlora genom denna utfrågningstaktik är efter år vid våra barnbördshus är att den gör kvinnorna, som framkallat missfall, ännu mera obenägna att alls komma in på sjukhusen. Det är därför troligt att man genom detta tillvägagångssätt fått än flera dödsfall och vanskötta infektioner på sitt samvete.

Dessutom måste man uppröras över tillvägagångssättet vid de speciella fallen. Man måste betänka hur det går till i verkligheten. De kvinnor, som fått behandling av kvacksalvare, har vanligtvis lovat, ofta med dyra eder, att förneka både att ett ingrepp skett och att någon företagit ingreppet. En kvinna som nu ligger på sjukhus, kanske svårt sjuk, kommer vid läkarens förfrågan genast i en svår samvetsnöd. Ju mera läkaren framhåller det riktiga och moraliska i att hon bekänner det rätta förhållandet, ju svårare blir hennes samvetsnöd och ju mera upprörd måste hon känna sig på grund av det konfliktläge hon har råkat i. Lyckas så läkaren med sina utfrågningssmetoder, blir kvinnans nöd än värre.

Jag har hört några kvinnor som låtit företaga kriminell abort på sig och som på sjukhuset sedermera omtalat detta — jag har hört dem säga att de är förtvivlade av grämlse och ånger över att de, sjuka och svaga som de var, låtit förläda sig att bekänna. Och därvid är de förtvivlade, icke så mycket för sin egen räkning, utan därför att de genom sin bekännelse om den kriminella aborten har givit anledning till en polisundersökning, som kunnat föranleda att den som företagit aborten på dem blivit fast — även om de visat karaktärsstyrka nog att inte nämna hans eller hennes namn.

Utfrågningen kan verka som andlig tortyr.

Ett av de mest upprörande fall jag varit med om, säger advokat Stjernstedt, gällde en ung kvinna, som var intagen på sjukhus, svårt sjuk efter en abort. Av de ingrepp som företagits på henne framgick inför läkarna på sjukhuset att det måste ha varit en läkare som gjort det. Sedan detta konstaterats blev hon — som hon själv sade — föremål för så gott som andlig tortyr för att hon skulle förmås att uppge namnet på den läkare, som företagit ingreppet. Hon hade under sin sjukhusvistelse ideligen blivit ansatt med frågor och övertalningsförsök. Så fort hon blev så bra att hon kunde stå på benen, hämtades hon till polisen för förhör angående aborten. Hon sade emellertid efteråt med en viss bitterhet, att polisen i alla fall var »hyggligare», när den märkte att hon var fast besluten att till varje pris i världen inte röja namnet på den, som fördrivit hennes foster.

Hon framhöll också efteråt för mig i det mest upprörda sinnestillstånd, att det ju hade varit oerhört otacksamt, simpelt och fegt om hon hade röjt detta namn. Hon hade förmått denne man till ingreppet genom att vid upprepade tillfällen bestorma honom med böner och slutligen hotat honom med att hon skulle begå självmord. Skulle hon då, frågade hon nu, när jag sedermera hade hennes sak om hand, vara så feg att hon röjde honom? När hon sedan skulle svara inför domstolen, sade hon mig flera gånger, att de får hänga mig eller hugga mig i stycen eller ge mig vilket straff de vill, men namnet skall de inte få ur mig. Varken läkarna på sjukhuset, polisen eller domstolen kunde heller förmå henne att yppa namnet.

Detta är enligt mitt förmenande ett kanske alldeles särskilt upprörande exempel på vilken vanda man förorsakar de stackars kvinnorna genom sina utfrågningssmetoder. Troligtvis hade man på

sjukhuset i detta fall kanske mera energi än vanligt, därför att det stod klart, att det var en läkare som begått ingreppet. Men även om man inte förfar med en sådan frenesi, kan det vara upprörande nog att försätta dessa stackars sjuka kvinnor i en sådan moralisk konflikt, som de kommer i, då det gäller antingen att erkänna att aborten var kriminell eller att hålla sitt heligt givna löfte till den som företagit aborten. Och man skall inte tro att konflikten är löst och den stackars kvinnan känner sig lättad och befriad genom sin bekännelse, även om det nog kan förefalla så under sjukhusvistelsen och så länge hon är kvar under läkarens lugnande inflytande. Som jag antydde nyss, vaknar hennes samvetsförebåelser tvärtom ofta till liv och kan plåga henne månader och år sedan hon lämnat sjukhuset.

Läkaren skall hjälpa och vårda, men icke göra polistjänst.

Min mening är därför att det värde man kan få fram genom en statistik på detta sätt väger mycket lätt emot den skada och de olyckor som dessa utfrågningssmetoder kunna medföra och enligt min åsikt borde sådana metoder förbjudas. Läkaren har att vårda, hjälpa och stöda och icke att göra polistjänst, skulle det också ske i den heliga statistikens namn.

Advokat Margareta Sandberg: Lagen har inte något berättigande.

Min erfarenhet omfattar just inte någon utfrågning av mödrarna, svarar advokat Margareta Sandberg, jag har i min praktik mest kommit i kontakt med yrkesmässiga fosterfördrivare, men när en sådan råkar fast händer det ju ofta att en tio, femton kvinnor, som sökt hjälp hos henne samtidigt bli anhållna. Att fosterfördrivning förekommer i en alldeles oerhörd omfattning och i alla kretsar är lika säkert som att det bara

är ett försvinnande fåtal, som kommer till offentlig kännedom och ännu färre som straffas. Var och en som vill vara ärlig måste alltså säga sig att lagen visat sig alldeles ineffektiv. Den tar inte hänsyn till de behov som finns och den kan inte ha något berättigande när den inte längre fyller den funktion, som varje strafflag egentligen skall ha, nämligen att skapa vissa moraliska föreställningar hos normalt funtade människor. Föreställningarna, åtminstone vad det kvinnliga släktet beträffar, är fundamentalt skilda från de i lagen uttalade. Inte alls därför att kvinnorna inte vill ha barn, jag tror alldeles tvärtom, men svårigheterna är i många fall för stora, de kan helt enkelt inte ekonomiskt. Alla botemedel är också ineffektiva så länge friska, fullvuxna människor inte ens kan försörja sig själva, ännu mindre ett barn.

Människorna måste behandlas som en tillgång.

För mig är detta bara en liten, liten detalj i vad som är fel från början till slut, nämligen det kaos som råder på det ekonomiska området. Det är en detalj, som man inte kan komma åt utan att gå till roten. Och med »att gå till roten» menar jag att åstadkomma ett system över huvud taget. Ty varför skulle det inte vara kaotiskt, så länge man nöjer sig med denna sinkadusproduktion, utan varje tillstympelse till plan?

Så länge människor får leva under dessa ekonomiska svårigheter och samhället visar så liten uppskattning av dem och av de nya individerna, att det inte betraktar och behandlar dem som en tillgång, kan man inte begära av människorna att de bara av respekt för en lag, som står på papperet, skall skapa nya individer.

De positiva åtgärderna.

Obligatorisk sexualundervisning i skolor, högskolor och framförallt för blivande läkare.

Preventivlagens slopande.

Fasta och ambulande födelsekontrollkliniker, samt

straffrihet för avbrytande av havandeskap, utfört av kvalificerade läkare på godkända sjukvårdsanstalter.

Garantier för verklig hjälp åt barnaföderskor.

Så lydte de fordringar som framställdes i en resolution, enhälligt antagen av 300 män och kvinnor, samlade till offentligt diskussionsmöte i Klara Folkets hus den 22 april 1932.

Inledningsföredraget till diskussionen hölls av Fru Elise Ottesen-Jensen, författarinnan till den nyss utkomna boken »Människor i nöd». Fru Jensen belyste med en fruktansvärd statistik det elände »som likt eld i torr gräs» håller på att utbreda sig i alla länder, icke minst i Sverige, därigenom att avbrytandet av havandeskap överlätit till de tveydiga individer, som i skumrasket ockra på människors nödställda belägenhet och okunnighet i sexuella frågor.

Detta elände kan ej motarbetas eller avskaffas genom lagstiftning, utan endast genom sakkunnig upplysning och behandling, men framförallt genom förebyggande åtgärder, såsom en allmän födelsekontroll under sakkunnig ledning, samt en effektiv ekonomisk hjälp åt blivande mödrar.

I diskussionen yttrade sig bl. a. doktor Ada Nilsson, som tillika med doktor Gerda Kjellberg inbjöds till mötet. Dr Nilsson underströk de synpunkter inledarinnan framfört och framhöll dessutom vikten av »att samtidigt som man lämnade sakkunskapen friare händer att lämna behövlig upplysning i sexualfrågan, borde det också givas bättre garantier för en ordentlig ekonomisk hjälp åt de kvinnor som ville och kunde föda barn.

C. H.

Skolornas små esperantister.

I det moderna fredsarbetet har Esperanto, det lättlärdade internationella hjälpspråket, alltmer tillkampt sig en erkänd ställning. Den tjuoning, som ligger i att efter relativt kort tid kunna träda i omedelbar förbindelse med representanter för olika folk på hela jordklotet, har åt esperanto givit en fördel, som intet nationellt språk mäktar ens efter årlånga studier. Det är därför ganska naturligt att esperantisterna bli entusiaster och göra allt för utbredning av esperantorörelsen, som även under de senaste åren vuxit anmärkningsvärt i alla länder.

En gren av rörelsen innefattar undervisning av barn. Sådan undervisning är införd som frivilligt läroämne i ett par av Stockholms folkskolor och även i ett par av landsortens. Dessutom undervisa för saken intresserade personer barn utom skolan. En sådan kurs hålles f. n. i Råsunda, där red. John Johansson, en av ledarna för esperantorörelsen i vårt land, under denna vinter undervisat barn i åldern 10—14 år i esperanto. Lektionerna pågå varje söndag med två timmar varje gång.

— Det var 67 barn, säger hr Johansson under ett samtal med en av Tidevarvets medarbetare, som anmälde sig till kursen, vilken började i oktober. Då deltagandet är frivilligt är det ju klart att en del falla bort, men ännu hålla ett fyrtiotal av barnen ut. Redan strax efter jul finga de börja korrespondera med jämnåriga kamrater i Frankfurt am Main-Nied och korrespondensen har sedermera utvecklats att omfatta även barn i Ber-

lin och Celle. Med barnen i Nied äro flera av deltagarna i kursen personligt bekanta, ty föregående sommar var en grupp på besök i Råsunda. Det var f. ö. detta besök, som tände intresset för den kurs, som nu pågår. Barnen ha under den gångna vintern gjort mycket vackra framsteg i språket och kunna nu säkerligen reda sig om de skulle sättas i tillfälle att praktiskt nyttja sin lärdom.

Esperantoklubben i Råsunda planerar också en resa för de mest kunniga av barnen, vilka sålunda skulle få tillfälle att återgålda det besök, som föregående år gjordes från Frankfurt. Men då resan är ganska dyrbar och barnens föräldrar äro arbetare, som icke ha så stark ekonomi, torde man för realiserandet av resplanerna bli tvungen att vända sig till ekonomiskt bättre situerade med begäran om hjälp. Det skulle säkerligen också bli en upplevelse för barnen att komma till Frankfurt och där träffa sina vänner från föregående år, med vilka de knutit band, som måhända räcka livet ut. Upphållet i den tyska staden blir helt avgiftsfri. Vad som behövs är alltså medel till resan.

Ur freds synpunkt torde barnbytet mellan olika länder vara av synnerligen stor betydelse. Och för de esperantotalande barnen tillkommer som plus, att de kunna obehindrat umgås med sina esperantotalande kamrater, varför en sådan resa fyller en stor uppgift. Huruvida resan kan förverkligas eller ej beror dock givetvis på om man kan lyckas anskaffa det felande beloppet.

Luchs ReklamHäffe

Helt om marsch!

(Forts. fr. sid. 1.)

många stater som möjligt omkring ett förslag som begär kontroll även av den kemiska industrien, varav giftindustrien är en gren. Detta är en tankens och den moraliska känslans anstormning mot moralen från världskriget: att alla skamligheter äro tillåtna för alla, så snart en har börjat dem.

Under den debatt som följde gick Amerika fram med ett förslag att avskaffa vad man kallar de mest aggressiva vapnen bland de offensiva: tanks, rörligt, tungt artilleri och giftgas.

Italien kom med sitt mera vittgående förslag som syftar till avskaffande av alla offensiva vapen, inte bara till lands utan även till sjöss och i luften. Frankrike försökte visa hur svårt det är att skilja mellan de offensiva och de defensiva vapnen, men fick till svar att det hade ju Frankrike självt redan gjort, då det nedrustade de besegrade staterna.

Danmarks förslag: Avrustning etappvis och kontrollerad kemisk industri.

Danmark hade ett förslag som avsåg att sammanfatta alla praktiska och möjliga åtgärder i ett.

Avrustning etappvis, tills alla kommit ner på de avrustade staternas nivå.

Förbud mot offensiva vapen.

Beräkning av den procent varmed detta minskade rustningarna och nedsättning efter samma procent av de allmänna rustningarna — detta för att stater som ej ha offensivvapen också skola få förbinda sig att nedrusta.

Förberedelse för internationalisering av civilflyget.

Kontroll av den kemiska industrien.

Frankrike och England författa resolutioner.

När utskottet efter debattens slut kom fram till författandet av resolutioner, beslöt först att avrustningen skall ske etappvis med en kraftig första etapp och fortsätta tills löftet i Förbundspakten är uppfyllt. Frankrike fick där in sitt förbehåll: så långt som säkerheten medger, vilket givetvis är en brasklapp som kan få mångsidig användning. Bästa taktiken däremot är att den allmänna opinionen tar fasta på beslutet och kräver dess genomförande.

Därpå kom resolutionsförslag nummer två, framlagt av England genom sir John Simon. Enligt den skulle huvudutskottet i princip besluta sig för den kvalitativa nedrustningen, det vill säga, besluta att de enskilda staterna icke skulle få behålla offensiva vapen. Resolutionen fick allmänt understöd om man undantar från Frankrike och från Rumänien som talade i namn av Frankrikes klienter. Bland dem som understödde den var Sverige, som alltså svängt över till England från sitt förtidiga sympatiuttalande för det

franska förslaget om internationell armé. Frankrikes hotade ställning krävde Tardieu närvaro, han satte sig på tåget och för ner till Genève samt lyckades till nästa dag få England självt att göra ett tillägg till resolutionen av innehåll att beslutet att frångå staterna offensiva vapen icke uteslöt möjligheten att diskutera om man ville överlämna dessa vapen åt Nationernas förbund. Sedan flera talare uppträtt och deklarerat att de voro antingen för eller emot den internationella armén, antogs dock resolutionen enhälligt.

Slutligen fattades en resolution som ålade utskottet för de olika vapenslagen att studera och rapportera om vilka vapen som ha en påfallande offensiv karaktär.

Därmed var den andra fasen av avrustningskonferensen avslutad.

Folkens livsvilja har bestämt konferensens riktning

Den bekräftar intrycket från debatterna i februari att konferensen tar en riktning som man skulle ansett omöjlig, om man bara räknat med de synliga faktorer som voro vid handen, då konferensen började: konventionsförslaget, de deltagande ländernas officiella ståndpunkt, mentaliteten hos deras representanter, och det politiska läget i världen. Problemet såg olösligt ut. Där måste helt enkelt ha kommit in något osynligt tal, som förändrat facit. Man kan kalla det folkens vilja att leva som äntligen börjar finna fram till att icke rustning, men avrustning tjänar dess syfte. Och denna tanke har en underbar tyngd och kraft, den tar sig igenom allt motstånd och tvingar alla att tjäna den.

Staterna vända sig ifrån den fulländade krigstekniken.

Så se vi då staternas representanter fatta ett nytt och märkligt beslut, nämligen det att vända helt om på den väg de vandrat mot krigsteknikens fulländning och gå tillbaka i egna fotspår i första taget till 1897 ungefär. Den tekniska utvecklingen har härmed fått sin första stora bakläxa!

Det behöver ju inte utförligare påpekas här, att detta som ensam handling i kampen mot kriget icke är tillfyllest. Det kräver samtidigt politisk och ekonomisk upprensning och fortsättning på arbetet på den internationella rättsordningen, förliknings- och skiljedomsförfarandet.

Men angreppet mot angreppsvapnen är betydelsefullt som ett led i den mödosamma kampen att ersätta kriget med förnuftiga regler för samvaro.

De enskilda staterna få nya uppgifter.

Ordföranden i luftutskottet, spanjoren Madariaga, en man länge knuten till Folkförbundet, pekade i sitt stora tal på de oerhörda svårigheter som komma att uppstå då dessa allmänna principer skola om sättas i praktiken. Troligen hade han rätt, då han sade, att det inte går för mindre än att varje lands avrustningsproblem tages upp och behandlas som en enhet för sig, som en individuell fråga. Under alla förhållanden blir det på den enskilda statens beslut som all avrustning ytterst kommer att bero. Men det är också klart att dessa individuella beslut i rätt riktning komma att underlättas därav att principen om avskaffande av de offensiva vapnen, av luftvapnet och giftvapnet så kraftigt slagits fast vid en hela världen omfattande offentlig rådpläning.

Ain Wagner

Vem köper sill, ull och fårkött?

Ljumma vårvindar kringsusa landet, det är länge sedan vi sett snö. Den norske skidläraren, som kom för en månad sen fick återvända till sitt land med oförrett ärende: grönskande tun lämna sig inte för skidloppning. Solen har »vänt» för längesedan, vinterdäsigheten har dunstat av oss i det klara solskenet. Bonden, vare sig han bor i stad eller på landet börjar se om sitt tun, de mera gammaldags ha redan lyftat »skitkvarnarna» ut i solen och mala i sitt anletes svett den torkade gödningen. Små vinterlurviga hästar rulla sig på marken av livsglädje, och beta, ja, vad vet jag inte, för visserligen är det en grön ton över ångar och tun, men heller inte mera. Men det är deras hemlighet sedan tusen år att föda sig ute hela vintern. — Stora fårflockar ströva omkring smutsiga och tovgiva på soliga ångar... Fisken kommer i väldiga stim upp i fjordarna och in till kusterna, det är bara att passa på och taga den.

Vår Herre har gjort vad han kan för detta land, det är omöjligt att säga annat. Men ändå är det missmod och tyngd över folket — världskrisen har inte gått spårslöst förbi Island heller. — På fiskeplatserna ligger väldiga packor saltad fisk från förra sommaren och stora pyramider av härlig fetsill, som inte ännu fått köpare — i fryserierna trängas fårkroppar i tusental och i magasin och lagerhus runt omkring i landet saltade hudar och ullsäckar — allt i väntan på köpare.

Skall man kunna fiska till sommaren? Eller salta något? Kan det löna sig att föda upp får i hundratusental, om man ingenting kan sälja? Kan man väga sig på att skaffa utländska gödningsämnen till sina marker, och skall man engagera dyr arbetskraft till fiske och höskörd? I Alttingshuset sitta landets »ypperste» (ja, man frestas ju att tvivla på det förstås, när man ser och hör dem!) och söka leta en väg ut ur labyrinten. Varje gång någon viktig fråga är före, äro tvenne väldiga högtalare utställda på balkongen, och nedanför stå ivriga lyssnare, vreda eller tillfredsställda allt efter politisk åskådning. Det har flera gånger bebådats oroligheter — här råder arbetslöshet och bonderegeringen är ju ingalunda populär i huvudstaden. Men isländaren är av naturen tålig, och allt har gått lugnt och fridfullt. Kommunister ha gjort ett par små försök, men de äro illa organiserade och fåtaliga, och sannolikt har ingen av dem prövat vare sig nöd eller verkligt förtryck; det verkar mest småpojkar, som leka uppör.

Höger och socialdemokrater tyckas stå eniga om att söka störta bonderegeringen. Huvudskälet torde vara regeringens ovarsamma handhavande av rikets finanser, man har t. ex. under 1930 överskriddit Alttingets beviljningar med många millioner — det är detta menar man här (om med rätt eller orätt skall jag inte kunna säga) som mera än världskrisen är skuld till de dåliga tiderna. Men bondepartiet har absolut majoritet i Alttinget, även om deras röstetal inte på långt när upp till de båda andra partiernas förenade siffror, och endast en förändring av vallagarna kan råda bot på detta. Det förslag till ny valkretsindelning, som nu föreligger, kommer helt visst att röna ett starkt motstånd från bönderna, som det genomföres sannolikt komma att förlora flera mandat.

Importförbud, höjda tullar och sänkta löner äro de utvägar regeringen föreslår för att komma ut ur krisläget, det är ju

inte något speciellt originellt! Men hur skulle man veta bättre här än annorstädes.

Någon nöd råder inte, men många ha det knappt. Ingen anser sig ha råd att låta utföra några arbeten, rike och kommun allra minst. Importförbudet, som utfärdades redan i november för vissa artiklar, har först nu på allvar trätt i kraft. Följden är avskedanden i massvis av affärs- och kontorspersonal. — De statsanställdas löner redan förut ganska skralliga ha gått ned oroväckande, samtidigt som levnadskostnaderna stigit. Sämst ser det ut för de egentliga folkskollärarna, som nu äro långt under svältgränsen med en månadslönn av 188 kronor! Existensminimum för en arbetare är 300 kronor! Men det är här som annorstädes: Den in- tet har, av honom skall tagas även det han har.

Populärt heter det ju, att ingen är rik och ingen är fattig på Island, men denna världens goda är allt skäligen ojämnt fördelat här liksom annorstädes. Tager man sig en rond genom staden och ser de väldiga stenpalats, och flotta villor, som finnas här i oproportionerligt stort antal och ser så de bakgator, där arbetarklassen bor, så kan man frestas att hålla med om att även här är det kapitalismen som råder.

Det är fisk, sill, kött och ull, som skall betala alltsammans. Men hur många fiskar skall det inte till för att betala bara en enda av alla de eleganta påskkappor man möter här i Reykjavik, hur många sillar för en brokadsko, och hur många tusen fårkroppar till ett enda palats!

Estrid Falberg Brekkan.

300,000 svenska namn på avrustningslistorna.

Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet meddelar att dess massdeklaration för universell avrustning nu är avslutad och att Nanninsamlingskommitténs protokoll och räkenskaper ha granskats och godkänts av därtill utsedda revisorer. Inalles 303,178 namn ha tecknats och som bidrag till arbetet ha på listorna inluttit 18,808 kr. och 74 öre, samt i gåvor 225:— kr. Genom iakttagande av yttersta sparsamhet har Nanninsamlingskommittén lyckats i hög grad begränsa driftkostnaderna och möjliggjort ett betydande upprensningens arbete beträffande internationell nedrustning, genom anslag till kurser och genom utsändande av talare på turnéer eller ordnande av enstaka föredrag, varjämte under hösten 1931 ett belopp av 1,000 schw. fr. kunde sändas till förbundets styrelse i Genève att användas till stöd för det internationella nedrustningsarbetet. Den behållning som förelåg vid revisionen, 2,583:23 kr., har i samråd med revisorerna och andra för arbetet intresserade av förbundet anslagits som reseanslag till delegater som vid förbundets sjunde kongress i Grenoble i maj detta år, samt i Genève skola taga del i kvinnornas nedrustningskampanj.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet framför sitt varma tack till alla dem, som bidragit till det utmärkte resultatet, freds- och nykterhetsföreningar och andra ideella sammanslutningar, arbetareorganisationer av olika slag såsom arbetarekommuner, fackföreningar, verkstadsklubbar, kvinnoklubbar, samt enskilda män och kvinnor och icke minst till pressen.

Nordiska folkhögskolans i Genève 2:dra kurs öppnad.

Skolans 2:dra kurs öppnades lördagen den 16 april med en anslående högtidlighet i närvaro av Danmarks, Norges och Sveriges utrikesministrar och andra här bosatta eller tillfälligt besökande skandinaver.

Detta år har kursen börjat något senare än i fjol och den lägenhet med trädgård som utvalts är belägen invid Ariana-parken, där Nationernas förbunds nybyggnad ligger, således närmare Genève än fjolårets. Antalet kursdeltagare skulle i år blivit färre, men hur det var kunde Genèvekommittén här ej motstå ansökningarna och denna kurs har blivit lika stor som den förra, d. v. s. 34. Dessutom äro i år 3 å 4 fasta lärare anställda. En dansk folkhögskoleman magister Rosenkjer är kursens rektor. Ingen finsk deltagare hade kommit med och endast en kvinnlig deltagare från Sverige, manliga deltagare däremot som förut.

Genèvekommitténs i Genève ordförande, dr Lange, öppnade kursen och hans högsta personlighet ger otvivelaktigt en prägel åt dessa kurser. Rektor Rosenkjer började sitt föreståndarskap i känslan av att en kurs som denna, ett intressant uppbyggnadsarbete i en märklig tid, komme att höra till sådana saker som våra barn en gång komme att avundas oss att vi ha fått vara med om. Ordföranden i den danska ungdomens utbildningsförbund sade att från att ha varit mycket skeptisk mot dessa kurser var han nu helt vunnit för dem.

En vindil kom och de fyra flaggorna fladdrade till salut — — — Därpå avslutades högtidligheten inomhus med kaffe och husasyn.

Anna T. Nilsson.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur och politik. Utkommer med sex 32-sidiga nummer pr år.

Om Clarté skriver:
Gunnar Myrdal:

Vad som tilltalar mig i tidskriften Clarté är framför allt, att den inte nöjer sig med att bara referera och sammanfatta vad som redan stått i dagspressen. Sådana tidskrifter är nämligen det värsta av allt. Och jag grips inte av fasa över att de ofta ungdomliga skribenterna lägger i dagen en sådan oförsämmande, att de ibland trampar de världskloka på tårna. Ty det är nödvändigt, om världen skall bli litet klokare.

Fabian Månsson:

Vi har saknat en motsvarighet till Dagens Krönika, sedan denna dog. Nu synes den på väg att återupstå i Clarté. Det vore väl, om den med Dagens Krönika som mönster i tillämpliga delar ville på politikens och litteraturens områden utveckla sig till att bli en fortsättning av denna. Dagens Krönikas Pelle Staaff synes lyckligtvis vara återuppstånden i den för mig ökande, utomordentliga författarskapet, som i majnumret i fjol skrev dikten om rationaliseringen och arbetslösheten. En vidare utveckling av dess stil i riktning mot den rappa och koncentration av satserna, som utmärker The New Statesman and Nation är ofrånkomlig för att den skall kunna slå igenom i vår tid.

Bliv kommissionär!

Tillskriv Exp. av Clarté, Box 433, Stockholm. Begär provexemplar och kommissionärsvillkor! God provision och obegränsad returrätt.

Prenumerationspriser: helår 3:— kr., halvår 1:50 kr. Postgiro 2874.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932

Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

kaffet man
enas om:
kooperativas
kaffe

Åderbråcksstrumpor

MAGGURDLAR
BRÅCKBAND

BARNVÅGAR
säljas och uthyras.

KIFA
KUNGL. HOVLEVERANTÖR

Namnrapport
"Instrument-Kifa"

31 Regeringsgatan 31